VENDIM
Nr. 81, datë 18.12.2017

NË EMËR TË REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË

Gjykata Kushtetuese e Republikës së Shqipërisë, e përbërë nga:

Bashkim Dedja	kryetar i Gjykatës Kushtetuese		
Vitore Tusha	anëtare e	“	“
Fatmir Hoxha	anëtar i	“	“
Gani Dizdari	anëtar i	“	“
Besnik Imeraj	anëtar i	“	“
Fatos Lulo	anëtar i	“	“

me sekretare Belma Lleshi, në datën 9.11.2017 mori në shqyrtim në seancë plenare, mbi bazë dokumentesh, çështjen me nr. 57 Akti që i përket:

KËRKUES: Teki Ibrahimllari

SUBJEKTE TË INTERESUARA: Instituti i Sigurimeve Shoqërore (ISSH)

Drejtoria Rajonale e Sigurimeve Shoqërore, Korçë

OBJEKTI: Shfuqizimi si të papajtueshme me Kushtetutën e Republikës së Shqipërisë i vendimeve nr. 00-2017-186, datë 1.3.2017 të Kolegjit Administrativ të Gjykatës së Lartë; nr. 329, datë 13.6.2013 të Gjykatës së Apelit Korçë; nr. 41-2013-877 (483), datë 27.2.2013 të Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Korçë.

BAZA LIGJORE: Nenet 131/1/f dhe 134/1/i të Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë; nenet 27, 31, 71, 71/a, 72 e vijuese të ligjit nr. 8577, datë 10.2.2000, “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë”.

GJYKATA KUSHTETUESE,

pasi dëgjoi relatorin e çështjes Fatos Lulo, mori në shqyrtim pretendimet me shkrim të kërkuesit, që kërkoi pranimin e kërkesës, prapësimet me shkrim të subjektit të interesuar, që kërkoi rrëzimin e kërkesës, si dhe diskutoi çështjen në tërësi,

VËREN:

I

1. Kërkuesi është ushtarak në rezervë dhe që nga viti 2004 i ka lindur e drejta e trajtimit me pension të parakohshëm, në bazë të ligjit nr. 8521, datë 13.3.1999, “Për sigurimin shoqëror suplementar të ushtarakëve të Forcave të Armatosura të Republikës së Shqipërisë”, i cili ka ndryshuar ligjin nr. 8087/1996. Duke mos qenë dakord me masën e pensionit të llogaritur nga DRSSH-ja, Korçë, kërkuesi i është drejtuar Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Korçë, e cila, me vendimin nr. 1585, datë 26.6.2007, ka pranuar kërkesëpadinë, duke detyruar DRSSH-në, Korçë ta rillogarisë atë. Ky vendim ka marrë formë të prerë dhe DRSSH-ja Korçë ka bërë rillogaritje të pensionit bazuar në dispozitivin e vendimit.

2. Në vitin 2009 ligjvënësi ka miratuar ligjin nr. 10142, datë 15.5.2009 "Për sigurimin shoqëror suplementar të ushtarakëve të Forcave të Armatosura, të punonjësve të Policisë së Shtetit, të Gardës së Republikës, të Shërbimit Informativ të Shtetit, të Policisë së Burgjeve, të Policisë së Mbrojtjes nga zjarri dhe të Shpëtimit e të Punonjësve të Shërbimit të Kontrollit të Brendshëm në Republikën e Shqipërisë" (në vijim: ligji nr. 10142/2009). Në bazë të këtij ligji, me vendimin nr. 6/3, datë 30.7.2012, DRSSH-ja, Korçë ka vendosur që masa e pensionit të parakohshëm të kërkuesit të llogaritet në shumën 14.234 lekë, me të drejtë pagese prej datës 1.7.2009. Duke mos qenë dakord edhe me këtë rillogaritje, kërkuesi ka paraqitur kërkesëpadi në Gjykatën e Rrethit Gjyqësor Korçë.

3. Me vendimin nr. 41-2013-877 (483), datë 27.2.2013, Gjykata e Rrethit Gjyqësor Korçë ka

vendosur: *"Rrëzimin e kërkesëpadisë që i përket paditësit Teki Ibrahimllari, palë e paditur DRSSH-ja Korçë, me objekt: "Anulimi i vendimit nr. 6/3, datë 30.7.2012 të DRSSH Korçë. Detyrimin e palës së paditur për lidhjen e pensionit të parakohshëm për vjetërsi shërbimi në bazë të ligjit në çastin e përfitimit të së drejtës, sipas vendimit të formës së prerë të Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Korçë nr. 1585, datë 26.6.2007 dhe vendimit administrativ nr. 6/1, datë 15.8.2008; i rritur me VKM-në me vlerë 32.879 lekë në datë 20.6.2012. Detyrimin e palës së paditur për kthimin e diferencave midis pensionit të parakohshëm të llogaritur me vendimin nr. 6/1, datë 15.10.2008 të DRSSH-së sipas vendimit gjyqësor nr. 1585, datë 26.6.2007 me vlerën 32.879 lekë, plus shtesat eventuale nga data 1.8.2012 dhe pensionit të parakohshëm të përfituar në fakt sipas vendimit nr. 6/3 të DRSSH-së, datë 30.7.2012 në vlerën 16.511 lekë plus shtesat eventuale nga data 1.8.2012""*.

4. Gjykata e Apelit Korçë, me vendimin nr. 329, datë 13.6.2013, ka vendosur lënien në fuqi të vendimit nr. 41-2013-877 (483), datë 27.2.2013 të Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Korçë. Kundër këtij vendimi kërkuesi ka paraqitur rekurs në Gjykatën e Lartë.

5. Kolegji Administrativ i Gjykatës së Lartë në dhomën e këshillimit, me vendimin nr. 00-2017-186, datë 1.3.2017, ka vendosur mospranimin e rekursit të paraqitur nga kërkuesi, për arsye se nuk përmban shkaqe nga ato që parashikon neni 58 i ligjit nr. 49, datë 3.5.2012, "Për organizimin dhe funksionimin e gjykatave administrative dhe gjykimin e mosmarrëveshjeve administrative".

II

6. ***Kërkuesi Teki Ibrahimllari*** i është drejtuar Gjykatës Kushtetuese (në vijim: Gjykata), sipas objektit të kërkesës, duke parashtruar në mënyrë të përmbledhur sa vijon:

6.1 *Është cenuar parimi i sigurisë juridike*, pasi për caktimin e masës së pensionit të parakohshëm ka pasur një vendim gjyqësor të formës së prerë dhe DRSSH-ja nuk mund të mos e merrte në konsideratë atë. Po ashtu, gjykatat e zakonshme nuk e kanë marrë parasysh as vendimin e formës së prerë të Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Korçë nr. 1585, datë 26.6.2007, të dhënë në favor të kërkuesit, as vendimin nr. 33, datë 24.6.2010 të Gjykatës Kushtetuese.

6.2 *Është cenuar parimi i arsyetimit të vendimit gjyqësor,* pasi Gjykata e Apelit Korçë, edhe pse ka pranuar se është cenuar parimi i sigurisë juridike, ka lënë në fuqi vendimin e gjykatës së shkallës së parë. Qëndrimi i mbajtur nga kjo gjykatë nuk përmbush kërkesat e ligjit procedural në lidhje me arsyetimin e vendimit.

6.3 *Është cenuar e drejta e aksesit në gjykatë*, pasi në pjesën arsyetuese të vendimit të Kolegjit Administrativ të Gjykatës së Lartë nuk pasqyrohen shkaqet e paraqitura në rekurs nga kërkuesi, edhe pse ato lidhen me pretendime që kanë të bëjnë me shkeljen e parimeve themelore të procesit të rregullt ligjor.

7. ***Subjekti i interesuar, ISSH-ja***, pretendon se kërkesa nuk përmban asnjë element të cenimit të së drejtës kushtetuese për proces të rregullt ligjor, duke parashtruar si vijon:

7.1. Gjykata Kushtetuese, me vendimin nr. 2, datë 18.2.2013, ka marrë në shqyrtim aktin normativ nr. 5, datë 10.11.2010 për disa ndryshime dhe shtesa në ligjin nr. 10142/2009. Në vendimin e saj ajo, në zbatim të parimeve kushtetuese, ka vlerësuar se interesi personal mund të cenohet për shkak të një interesi të përgjithshëm.

III
Vlerësimi i Gjykatës Kushtetuese

A. Për legjitimimin e kërkuesit

8. Gjykata vëren se kërkuesi legjitimohet *ratione personae,* në kuptim të rregullimeve kushtetuese të parashikuara në nenet 131/1/f dhe 134/1/i të Kushtetutës, dhe *ratione temporis*, pasi kërkesa është paraqitur brenda afatit ligjor 4-mujor të parashikuar në nenin 71/a të ligjit nr. 8577, datë 10.2.2000, "Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë", të

ndryshuar. Kërkuesi legjitimohet edhe *ratione materiae,* pasi pretendimet e tij *prima facie* bëjnë pjesë në juridiksionin kushtetues.

B. Për pretendimin e cenimit të së drejtës së aksesit në gjykatë lidhur me parimin e sigurisë juridike

9. Kërkuesi ka pretenduar se gjykatat nuk kanë marrë parasysh as vendimin nr. 1585, datë 26.6.2007 të Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Korçë, as vendimin nr. 33, datë 24.6.2010 të Gjykatës Kushtetuese, me të cilin është interpretuar neni 29 i ligjit nr. 10142/2009. Po ashtu, sipas tij, vendimi i Kolegjit Administrativ të Gjykatës së Lartë nuk ka pasqyruar në vendim dhe nuk u ka dhënë përgjigje pretendimeve të paraqitura në rekurs, të cilat kanë të bëjnë me shkeljen e parimeve themelore të procesit të rregullt ligjor.

10. Gjykata ka theksuar se parimi i shtetit të së drejtës, i sanksionuar në nenin 4 të Kushtetutës, është një nga parimet themelore në shtetin e së drejtës. Jurisprudenca kushtetuese konceptin e sigurisë juridike, të të drejtave të fituara dhe të pritshmërive së ligjshme i referon te parimi i shtetit të së drejtës. Siguria juridike nënkupton, ndërmjet të tjerash, garantimin e besueshmërisë së individit te shteti, institucionet e tij dhe tek aktet që ato nxjerrin. Ndërsa, në rastin e vendimeve gjyqësore të formës së prerë, siguria juridike nënkupton që kur gjykata ka vendosur përfundimisht për një çështje, vendimi i saj nuk duhet të vihet në dyshim. Kur vendimi ka marrë formë të prerë, ai është i detyrueshëm për palët, trashëgimtarët e tyre, për personat që tërheqin të drejta nga palët, për gjykatën që ka dhënë vendimin dhe për të gjitha gjykatat dhe institucionet e tjera. Asnjë gjykatë nuk mundet të gjykojë sërish të njëjtën padi kundrejt të njëjtave palë. Edhe Gjykata Evropiane e të Drejtave të Njeriut ka nënvizuar se parimi në bazë të të cilit një vendim përfundimtar i formës së prerë është gjë e gjykuar dhe zgjidh mosmarrëveshjen midis palëve me një efekt përfundimtar, është një element themelor i gjykimit të drejtë, që garantohet nga neni 6 i Konventës në çështjet civile. Parimi i sigurisë juridike dikton që kur një mosmarrëveshje civile është shqyrtuar në themel nga gjykata, vendimi i saj nuk vihet më në diskutim (*shih vendimin nr. 10, datë 13.2.2017 të Gjykatës Kushtetuese*).

11. Për sa u përket të drejtave të fituara si element i këtij parimi, Gjykata është shprehur se çdo proces ku vihen në dyshim të drejtat e fituara, nuk mund të konsiderohet se qëndron jashtë nocionit të "procesit të rregullt", përderisa diskutohet e vendoset lidhur me këto të drejta të fituara. Ky parim është i detyrueshëm të respektohet në të gjitha fazat e një procesi ku pretendohet cenimi i të drejtave të fituara dhe siguria juridike që rrjedh prej tyre (*shih vendimin nr. 10, datë 13.2.2017 të Gjykatës Kushtetuese*).

12. Gjykata vëren se kërkuesit i është njohur e drejta e përfitimit të pensionit të parakohshëm për vjetërsi shërbimi në bazë të vendimit të formës së prerë nr. 1585, datë 26.6.2007 të Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Korçë. Në vendimin e saj kjo gjykatë i është referuar, si bazë ligjore për zgjidhjen e mosmarrëveshjes, ligjit nr. 8521/1999 dhe ka pranuar kërkesëpadinë e kërkuesit duke vendosur detyrimin e DRSSH-së, Korçë që t'i rillogarisë pensionin kërkuesit, si dhe t'i kthejë atij diferencën e papaguar nga data 21.2.2004 e në vazhdim. Me miratimin e ligjit nr. 10142/2009 u shfuqizua, mes të tjerash, edhe ligji nr. 8521/1999, në bazë të të cilit kishte përfituar kërkuesi. Neni 14 i ligjit nr. 10142/2009 rregullonte masën e përfitimit të pensionit të parakohshëm për vjetërsi shërbimi, kurse neni 27 parashikonte kategorinë e ushtarakëve që nuk përfitonin nga ky ligj. Ndërsa në nenin 29 të ligjit u parashikua mënyra se si do të kryhej rillogaritja e të drejtave të njohura. Këto dispozita u kundërshtuan në Gjykatën Kushtetuese, e cila, me vendimin nr. 33, datë 24.6.2010, vendosi shfuqizimin si të papajtueshme me Kushtetutën të neneve 14/2 dhe 27 të këtij ligji, me arsyetimin se binin ndesh me parimin e sigurisë juridike. Në lidhje me atë pjesë të kërkesës që i referohej nenit 29 të ligjit, Gjykata, bazuar në metodën e interpretimit pajtues, vlerësoi: "*Qëllimi i dispozitave të nenit 29 të ligjit objekt gjykimi, duke u nisur nga konteksti i saj, si dhe konteksti i përgjithshëm i këtij ligji, është që kjo rillogaritje e këtyre të drejtave të fituara në zbatim të ligjeve të mëparshme ose dhe të vendimeve të gjykatave, do të bëhet vetëm në rast se ndryshon pozitivisht, pra përmirëson situatën e përfituesve. Në asnjë rast nuk lejohet që të kryhet një rillogaritje që do të çonte në përkeqësimin e situatës pozitive ose në cenimin e të drejtave të fituara. Në rast të kundërt, pra nëse do të bëhej një interpretim dhe zbatim ndryshe i kësaj dispozite, atëherë do të ishim përpara cenimit të parimit të sigurisë juridike.*".

13. Pas hyrjes në fuqi të këtij vendimi u miratua akti normativ nr. 5, datë 10.11.2010 (i miratuar me ligjin nr. 10367, datë 23.12.2010), i cili plotësoi boshllëkun e krijuar nga shfuqizimi i disa dispozitave të ligjit nr. 10142/2009. Sipas tij, përfitimet llogariteshin në bazë të pagës referuese, e cila ishte paga mujore për gradë ose funksion, dhe shtesat mbi të. Akti normativ ndryshoi nenin 4 të ligjit, duke parashikuar referimin e përllogaritjes te vlera neto e pagës, si edhe ndryshoi pikat 1 dhe 2 të nenit 14, duke parashikuar se pensioni i parakohshëm për personat që plotësojnë kushtet e përfitimit është 1.5 për qind e pagës mesatare referuese mujore neto, për çdo vit shërbimi. Edhe akti normativ u kundërshtua në Gjykatën Kushtetuese, e cila, me vendimin nr. 2, datë 18.2.2013, vendosi rrëzimin e kërkesës me arsyetimin se përmbajtja e tij nuk binte ndesh me parimin e sigurisë juridike. Sipas saj: *"Në çështjen në shqyrtim është evidente se masa e përfitimit të sigurimit suplementar është zvogëluar si pasojë e vendosjes si pagë referuese pagën mujore neto. Gjykata çmon se aktet objekt shqyrtimi respektojnë raportin e drejtë midis interesit publik dhe garantimit të mirëfunksionimit të buxhetit publik, i cili do të përbënte një goditje të konsiderueshme nëse nuk bëhej ndërhyrja në skemën e pensioneve. Aktet që kundërshtohen nuk mohojnë të drejtën për përfitimin e sigurimit suplementar, ato vetëm bëjnë një përllogaritje, e cila është reale dhe e arsyeshme në raport me të gjitha kategoritë e subjekteve përfituese, duke respektuar në këtë mënyrë edhe parimin e barazisë mes përfituesve. Gjykata vlerëson se megjithëse skema e re e llogaritjes së masës së sigurimit suplementar ka sjellë uljen e të ardhurave për përfituesit, kjo ndërhyrje është në përpjesëtim të drejtë me qëllimin që e ka diktuar atë."*.

14. Gjykata ka theksuar se zbatimi i detyrueshëm i vendimeve të saj është i garantuar nga Kushtetuta, e cila në nenet 132 dhe 145 të saj sanksionon shprehimisht këtë koncept kushtetues. Ndikimi i padiskutueshëm i vendimeve të Gjykatës Kushtetuese është i tillë që iu imponon të gjitha organeve shtetërore, duke mos përjashtuar as gjykatat, fuqinë detyruese të arsyetimit të vendimit të saj. Arsyetimi që përdor Gjykata Kushtetuese në vendimet e saj ka forcën e ligjit, çka buron nga autoriteti i këtij organi për të thënë fjalën e fundit në çështjet për të cilat të tjerët tashmë janë shprehur. Çdo qëndrim i kundërt krijon një precedent të rrezikshëm në marrëdhëniet institucionale *(shih vendimin nr. 18, datë 14.4.2015 të Gjykatës Kushtetuese*). Vendimet e Gjykatës kanë fuqi detyruese të përgjithshme dhe janë përfundimtare. Ato përbëjnë jurisprudencë kushtetuese, për rrjedhojë kanë efektet e forcës së ligjit. Efekti detyrues i këtyre vendimeve ka të bëjë si me pjesën urdhëruese, ashtu edhe me pjesën arsyetuese të vendimit. Ky efekt që pasqyrohet mbi argumentet thelbësore të vendimit të saj përbën edhe një *ratio decidendi*, eliminimi i të cilave do ta bënte vendimin, në tërësinë e tij, të pakuptimtë. Në këtë pikëpamje, Gjykata ka theksuar se nga standardi i detyrimit të zbatimit të vendimmarrjes kushtetuese nuk mund të bëjë përjashtim as vetë ajo (*shih vendimin nr. 44, datë 29.6.2015 të Gjykatës Kushtetuese*).

15. Gjykata vëren, gjithashtu, se me vendimin nr. 6/3, datë 30.7.2012 të DRSSH-së është vendosur rillogaritja e pensionit të parakohshëm për kërkuesin në masën 14.234 lekë me të drejtë pagese prej datës 1.7.2009. Sipas këtij vendimi, bazuar në nenin 29 të ligjit nr. 10142/2009, pensionet e caktuara në përputhje me ligjin nr. 8087/1996, i cili është ndryshuar me ligjin nr. 8521/1999, do të rillogariten duke përfshirë këtu edhe ato të caktuara me vendime gjykate. Në proceset gjyqësore të kundërshtuara, kërkuesi ka pretenduar cenimin e parimit të sigurisë juridike, si për shkak të mosmarrjes parasysh të vendimit gjyqësor të formës së prerë të vitit 2007, ashtu edhe për shkak të moszbatimit të vendimit të Gjykatës Kushtetuese nr. 33, datë 24.6.2010 në lidhje me mënyrën se si është interpretuar neni 29 i ligjit nr. 10142/2009. Sipas gjykatës së shkallës së parë në nenin 29 përcaktohet shprehimisht detyrimi i DRSSH-së për të bërë një përllogaritje të re në bazë të kritereve ligjore të vendosura dhe se kjo dispozitë i referohet edhe pensioneve të caktuara me vendime gjyqësore. Për sa i takon vendimit të Gjykatës së Apelit, ai është shprehur se edhe pse kemi cenim të parimit të sigurisë juridike nga rregullimi i ri, kjo ndërhyrje është bërë duke respektuar kriteret kushtetuese. Këtë arsyetim Gjykata e Apelit Korçë e ka mbështetur në vendimin nr. 2, datë 18.2.2013 të Gjykatës Kushtetuese. Rezulton, gjithashtu, se pretendimi në lidhje me cenimin e parimit të sigurisë juridike është ngritur nga kërkuesi edhe në Gjykatën e Lartë, e cila ka vlerësuar se

shkaqet e paraqitura në rekurs nuk janë nga ato që parashikohen në nenin 58 të ligjit nr. 49/2002.

16. Gjykata rithekson qëndrimin e saj se kontrolli i respektimit të standardeve kushtetuese për një proces të rregullt ligjor është funksion edhe i gjykatave të zakonshme, më tepër i Gjykatës së Lartë. Kur në rekurs janë ngritur pretendime të cilat janë të rëndësishme për verifikimin e kushtetutshmërisë së procesit të zhvilluar në gjykatat e zakonshme, Gjykata e Lartë, bazuar në natyrën e gjykimit kushtetues të kërkesave individuale, si dhe në parimin e subsidiaritetit, që udhëheq raportet ndërmjet juridiksionit kushtetues dhe juridiksionit të gjykatave të zakonshme, duhet të investohet në ekzaminimin e tyre dhe të mbajë një qëndrim të shprehur lidhur me to (*shih vendimin nr. 45, datë 3.7.2017 të Gjykatës Kushtetuese*). Po në këtë drejtim Gjykata ka vlerësuar se Gjykata e Lartë, rast pas rasti, duhet t'u japë përgjigje shkaqeve të parashtruara në rekurs. Në të tilla raste kërkuesi, duke mos marrë përgjigje për pretendimet e tij me natyrë kushtetuese, për shkak të vendimit të mospranimit të rekursit, i cenohet jo vetëm standardi i arsyetimit të vendimit, por edhe e drejta e aksesit, në kuptim të nenit 42 të Kushtetutës, si dhe e drejta e ankimit në kuptimin substancial, e parashikuar në nenin 43 të Kushtetutës (*shih vendimin nr. 45, datë 3.7.2017 të Gjykatës Kushtetuese*).

17. Gjykata, bazuar në standardet e mësipërme kushtetuese, si dhe duke pasur parasysh natyrën e pretendimeve të ngritura në rekurs, që lidhen me mosrespektimin e vendimit të formës së prerë dhe mosmarrjen parasysh të jurisprudencës së Gjykatës Kushtetuese, vlerëson se Kolegji Administrativ i Gjykatës së Lartë duhej të kishte vlerësuar bazueshmërinë e tyre dhe të jepte në përfundim një vendim të arsyetuar në lidhje me këto pretendime. Vetëm në këtë mënyrë do të garantohej e drejta e kërkuesit për akses efektiv në gjykatë dhe, i lidhur me të, standardi i arsyetimit të vendimit gjyqësor, sipas standardeve të vendosura tashmë nga jurisprudenca kushtetuese.

18. Në përfundim, Gjykata vlerëson se pretendimi i kërkuesit për cenimin e së drejtës për një proces të rregullt ligjor nga ana e Kolegjit Administrativ të Gjykatës së Lartë, në kuptim të nenit 42 të Kushtetutës, është i bazuar dhe duhet pranuar.

PËR KËTO ARSYE,

Gjykata Kushtetuese e Republikës së Shqipërisë, në mbështetje të neneve 131/1/f dhe 134/2 të Kushtetutës, si dhe të neneve 72 e vijuese të ligjit nr. 8577, datë 10.2.2000, "Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë", të ndryshuar, njëzëri,

VENDOSI**:**

- Pranimin pjesërisht të kërkesës.

- Shfuqizimin si të papajtueshëm me Kushtetutën e Republikës së Shqipërisë të vendimit nr. 00-2017-186, datë 1.3.2017 të Kolegjit Administrativ të Gjykatës së Lartë.

- Dërgimin e çështjes për rishqyrtim në Gjykatën e Lartë.

Ky vendim është përfundimtar, i formës së prerë dhe hyn në fuqi ditën e botimit në Fletoren Zyrtare.

Anëtarë: Bashkim Dedja (kryetar), Fatmir Hoxha, Vitore Tusha, Fatos Lulo, Besnik Imeraj, Gani Dizdari